Eksamen med sensorveiledning Høst 2024 – PSYC3220

Alle oppgavene skal besvares. I sensuren vil oppgave 1 telle 40%, oppgave 2 telle 40%, og oppgave 3 telle 20%. Besvarelsen (alle oppgavene til sammen) skal være maksimalt 2500 ord. Husk at det er viktigere at du viser sensor at du forstår stoffet enn at du kommer med mange detaljer.

Oppgave 1: Vurdere svar fra ChatGPT.

Emneansvarlig har gitt følgende eksamensoppgave til ChatGPT:

«Plastisitetsprinsippet sier at folks personlighet kan påvirkes av miljøet gjennom hele livet. Diskuter i hvilken grad funn fra tvillingstudier støtter eller ikke støtter dette prinsippet. Forklar også hvordan målefeil (lav reliabilitet i måleinstrumenter) kan påvirke estimater av hvor viktig miljøfaktorer er for stabiliteten i personlighetstrekk over tid. Hva sier nyere studier om den relative betydningen av gener og miljø for stabilitet i personlighet?»

Nedenfor ser du svaret fra ChatGPT:

«Plastisitetsprinsippet og tvillingstudier

Plastisitetsprinsippet antyder at personligheten er formbar og kan påvirkes av miljøfaktorer gjennom hele livet. Tvillingstudier har vært en av de mest verdifulle metodene for å skille mellom genetiske og miljømessige bidrag til personlighet.

Støtte for plastisitetsprinsippet fra tvillingstudier:

1. Miljømessig påvirkning: Tvillingstudier som sammenligner eneggede (monozygote, MZ) og toeggede (dizygote, DZ) tvillinger har vist at miljøfaktorer også spiller en betydelig rolle i utviklingen av personlighet. For eksempel finner noen studier at MZ-tvillinger, til tross for å dele 100 % av genene sine, kan vise forskjeller i personlighetstrekk, noe som tyder på at miljømessige påvirkninger er viktige.

2. Ikke-delte miljøeffekter: En viktig innsikt fra tvillingstudier er differensieringen mellom delte og ikke-delte miljøeffekter. Ikke-delte miljøeffekter, som spesifikke opplevelser og hendelser som påvirker tvillingene ulikt, har ofte vist seg å spille en betydelig rolle i utviklingen av individuelle forskjeller i personlighet.

3. Aldersrelaterte endringer: Enkelte langsgående tvillingstudier indikerer at personlighetstabilitet øker med alderen, men også at det er rom for endringer gjennom hele livet. Dette funnet støtter ideen om plastisitet i personlighet, selv om graden av plastisitet kan avta med alderen.

Begrensninger fra tvillingstudier:

1. Sterk genetisk komponent: Tvillingstudier viser også at det er en sterk genetisk komponent til personlighetsutvikling. Estimater av arvelighet for personlighetstrekk ligger ofte over 40-50 %, noe som innebærer at gener spiller en betydelig rolle. Dette kan begrense det man kan forvente av endringer basert på miljøet alene.

2. Stabilitet over tid: Mange tvillingstudier indikerer også en høy grad av stabilitet i personlighet over tid, særlig etter ungdomsårene. Dette kan tolkes som en indikasjon på at personlighet er relativt fast etter en viss alder, men det utelukker ikke at miljøfaktorer fortsatt kan ha innflytelse.

Målefeil og reliabilitet

Målefeil kan ha betydelig innvirkning på estimater av miljøfaktorers betydning for stabilitet i personlighetstrekk:

1. Lav reliabilitet: Hvis personlighetstesten som brukes har lav reliabilitet (resultatene er ikke konsistente over tid eller mellom ulike situasjoner), kan dette føre til en underestimering av den faktiske stabiliteten i personlighetstrekkene. Dette kan også forvrenge estimatene av miljøets og genenes bidrag.

2. Varians som følge av målefeil: Målefeil kan føre til at en større del av variansen i personlighetsmål tilskrives ikke-systematiske feil i stedet for genuine miljømessige (eller genetiske) effekter, noe som gir et skjevt bilde av den relative betydningen av miljø- og genetiske faktorer.

3. Feilkilder i tvillingstudier: I tvillingstudier kan lav reliabilitet i måleinstrumentene føre til feilaktige estimater av hvor mye variasjon som skyldes delte miljøer (C), ikke-delte miljøer (E), og genetiske faktorer (A).

Nyere studier på gener og miljø for stabilitet i personlighet

Nyere studier har videre raffinert forståelsen av gener og miljøets roller i personlighetsutvikling og stabilitet:

1. Interaksjon mellom gener og miljø: Ny forskning understreker betydningen av gen-miljø interaksjoner. Dette innebærer at gener og miljø ikke virker uavhengig av hverandre, men samhandler på komplekse måter for å forme personligheten. For eksempel kan genetisk predisposisjon for visse personlighetstrekk uttrykkes eller undertrykkes avhengig av miljøfaktorer som oppvekstmiljø, stressnivåer, og støtte fra sosiale nettverk.

2. Epigenetikk: Forskning på epigenetiske mekanismer viser hvordan miljøfaktorer kan påvirke genuttrykk og dermed personlighet. Dette gir en biologisk basis for plastisitetsprinsippet ved å vise at gener alene ikke er bestemmende, men kan påvirkes av miljøhendelser.

3. Longitudinelle studier: Disse studiene, som følger individer over tid, har bekreftet at både gener og miljø har langsiktig innflytelse på personlighetsstabilitet. De viser at mens personlighetsstabilitet øker med alderen, er det alltid en viss grad av plastisitet.

4. Utvidet modell: Noen nyere teorier, som "Transactional Model" og "Five Factor Theory" innen personlighetspsykologi, argumenterer for en dynamisk interaksjon mellom arv og miljø gjennom hele livssyklusen, hvor begge disse faktorene kontinuerlig former, og er formet av, vår personlighet.

Konklusjon:

Tvillingstudier gir betydelig støtte til plastisitetsprinsippet ved å vise at personlighet kan påvirkes av både delte og ikke-delte miljøfaktorer i tillegg til genetikk. Målefeil kan derimot komplisere disse estimatene og redusere den opplevde betydningen av miljøfaktorer. Nyere studier fortsetter å støtte en kompleks, dynamisk samhandling mellom genetiske og miljømessige faktorer i utviklingen og stabiliteten av personlighet, samtidig som de anerkjenner den betydelige men ikke altomfattende rollen genetikk spiller.»

Din oppgave er å vurdere kvaliteten på dette svaret generert av ChatGPT:

Hva er bra i besvarelsen? Hva er upresist? Er det noe som er misvisende eller galt, og er det noen viktige aspekter som mangler? Kunne teksten ha vært forkortet uten å miste mening? Er det enkelte setninger/avsnitt som er spesielt upresise eller fattige på mening?

Begrunn svarene dine, og skriv hva du ville ha svart dersom du mener noe er upresist, alt for overfladiske eller feil.

Legg merke til at siste del av oppgaven spør etter «den relative betydningen av gener og miljø for stabilitet i personlighet». I hvilken grad synes du ChatGPT svarer på det oppgaven spør etter? Hva ville du har svart? Hint: I forelesning har vi gått gjennom hva nyere studier sier om gener og miljø sin betydning for stabilitet i personlighet.

Husk på: Det viktigste i din besvarelse er at du viser sensor at du har forstått dette stoffet. Det er altså ikke nok å si at ChatGPT formulerer seg upresist eller mangelfullt – du må skrive hva du ville ha skrevet eller hva som mangler.

Oppgave 2 Kasus:

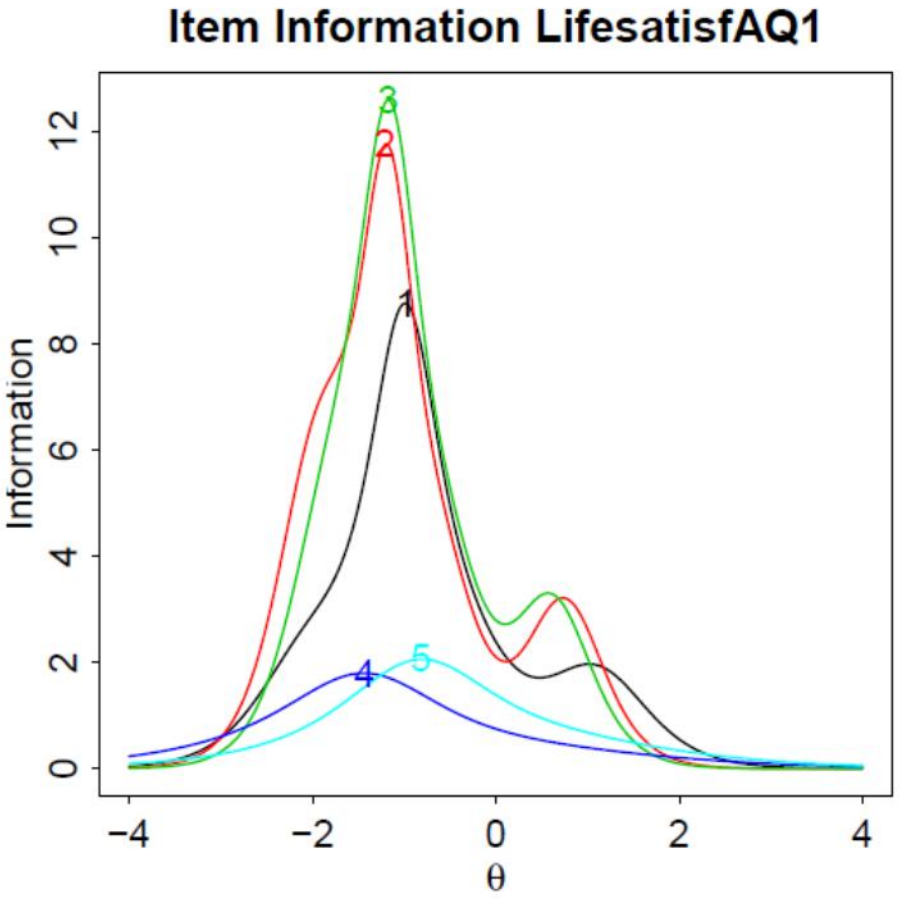
Lise er 40 år. Hun ble mobbet da hun var barn og har aldri har hatt noe langvarig parforhold. I sosiale sammenhenger føler hun seg ofte utenfor. Lise har hatt gjentatte depresjoner siden hun var om lag 25 år gammel. Hun jobber som lærer, men er jevnlig sykemeldt i lengre perioder når hun har depressive episoder. Hun har aldri vært sykemeldt av andre årsaker enn depresjon. Lise kan ikke identifisere klart hva som utløser depresjonene, men mener at de ofte utvikler seg i etterkant av stress eller konflikter på jobb. De depressive episodene kommer hyppigere og er mer alvorlige nå enn da hun var yngre.

Lise skårer ett standardavvik over gjennomsnittet (T-skåre = 60) på nevrotisisme. Hennes skåre på nevrotisisme har vært uendret siden hun var 20 år.

1) Diskuter sammenhengene mellom Lises personlighetsskårer og hennes gjentakende depressive lidelse ut ifra følgende teoriene om personlighet og psykopatologi: Arr-modellen, sårbarhetsmodellen, patoplastisitetsmodellen og spektrummodellen. Gjør også eksplisitt rede for aspekter ved sammenhengen mellom hennes nevrotisisme og depresjon som ikke forklares av de ulike modellene.
2) Gjør kort rede for hva objekt-relasjonsteori er. Hvordan kan Lises gjentakende depresjoner forstås ut ifra objekt-relasjons-teori?

Oppgave 3 Tolke resultater fra IRT:

Nedenfor finner du resultater fra item response theory –analyse (IRT) av fem ledd som skal måle hvor fornøyd man er med livet. Tenk deg at du skal velge to eller tre av disse fem leddene til en forkortet versjon av skalaen. Hvor mange og hvilke ledd ville du ha valgt? Begrunn svaret ut ifra IRT-resultatene nedenfor. Forklar hva som menes med at et ledd har høy grad av informasjon. Er det noe i resultatene som indikerer om disse fem leddene til sammen utgjør et godt mål på hvor fornøyd man er med livet, eller er det noe som tilsier at man burde ha brukt andre ledd i tillegg? Begrunn svaret.

	Question
1	På de fleste måter er livet mitt omtrent slik jeg vil det skal være
2	De fleste ting i livet mitt er veldig bra
3	Jeg er fornøyd med livet mitt
4	Så langt har jeg fått de viktige tingene jeg ønsker meg i livet
5	Dersom jeg kunne leve livet på nytt, ville jeg ønske å ha det på samme måte